

Varga Zoltán Zsolt

VISSZAHOZHATATLANUL

HORGAS BÉLA VERSÉHEZ

2018-11-29 | HORGAS BÉLA VERSÉHEZ, JEGYZET

*EGYSZERI**Gróf Marinak*

*Elefántszürkébe csomagolt árnyak csöndjében
 reggelt lát a Józsefvárosi pályaudvaron, figyel.
 Eső szemetel sárgás vas-targoncafényben,
 pálinka-dohogásba gumicsizma nevetése csattan,
 és a vagonreccsenések, poggyászcsuszamlások zaj-
 gásába most verébcsipogás horgolt mintái
 hullanak a cseréptető gerincéről – ez is
 csak egyszeri, gondolja, gyönyörű egyetlenegyszer,
 s eljátszik vele: miért itt és ezt éppen,
 ezerkilencszáznyolcvanegy december kilencedikén,
 ha a többi sem, ha minden visszahozhatatlanul?*

A vers izzik a belső ellentétektől, a feszültségtől, titkok rejlenek benne, a ki nem mondott tartalmakra a befogadónak kell következtetnie, vagy legalább rákérdeznie.

Eleve két ellentétes egységből áll: egy érzékletes és egy fogalmi részből, a gondolatjel élesen el is választ. A fogalmi rész szinte költőietlen, prózai sorokból áll, az érzékletes tele színekkel, formákkal, hangokkal és egy bravúros szinesztéziával: „verébcsipogás horgolt mintái hullanak”. A hangok közül az első hét sorban nyolc – ha a „reccsenések”-ben kettőnek számoljuk, kilenc – „cs”, az árnyak csöndjének visszhangja.

A csöndre aztán dohogás, csattanás, reccsenés, zajgás és csipogás felel. Az „elefántszürkével” hatalmasra növelt árnyakkal szemben az apró verebek képzete. Lehet-e nagyobb ellentétet elképzelni, mint a súlyos vas-targonca és a szubtilis fény? Horgas Béla egymásba oldja őket.

Az eső, ami hagyományosan lemos, letisztít, itt szemetel. Dohogásra nevetés válaszol, reccsenésre csipogás.

nem jelenik meg ember

Az árnyak csöndjében megbúvó, onnan figyelő lírai énen kívül nem jelenik meg ember a versben. De a targoncát talán vezeti valaki, a pálinka dohogása valakinek a szájából szól, a nevető gumicsizmát valaki hordja, a recsegő vagonokat valaki irányítja, a megcsúszó poggyászokat pakolja. A pályaudvar tele lehet várakozó és a vonatokhoz siető utasokkal.

Ez a „szép embertelenség” az érzékek szintjén gyönyörű. De csak egyszer. Ha ismétlődik, lehull róla az esztétikum mézes máza.

Mi történhetett ezerkilencszáznyolcvanegy december kilencedikén? Miért éppen ez a nap került versbe? Várt valakit a költő, vagy csak nézelődött?

Jaruzelszki aznap kért segítséget a szovjetektől a forradalom leverésére, de ez csak mostanság derült ki. A kétes kimenetelű lengyel munkás-felkelés mindenestre zajlott. A költő árnyas, eső-szemetes, vas-targoncafényes, pálinka-dohogásos közérzetében talán ott bujkál mindez.

És végül, az utolsó, csonka mondatrész: „ha minden visszahozhatatlanul”... Ha minden visszahozhatatlanul micsoda? Elenyészik?